

rights of the child to safe living conditions, to the protection and protection of the relevant sphere of social relations. At the same time, a component subspecies of the specified mechanism is the mechanism of administrative and legal provision of the child's right to safe living conditions, which requires further scientific research and study.

Keywords: *provision, administrative and legal provision, child's rights, safety, safe living conditions, child's rights to safe living conditions, implementation.*

УДК 342.5(477):342.7-054.73:340.132.1

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-14-21

**Валентина
БОНЯК[®]**
доктор
юридичних
наук, професор

**Ольга
ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО[®]**
кандидат
юридичних наук

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Розкрито особливості взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в контексті забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб. Визначено, що партнерство органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в контексті забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених сприятиме, зокрема, оперативності виявлення недоліків у функціонуванні органів публічної влади у сфері забезпечення прав та інтересів окреслених категорій осіб; удосконаленню нормативно-правової бази; системному здійсненню громадського контролю та моніторингу реалізації державної та місцевої політики у сфері забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб тощо.

Ключові слова: *права і свободи, внутрішньо переміщені особи, інституційний механізм, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, принципи права, гарантії, воєнний стан.*

Постановка проблеми. Стратегічним пріоритетом для будь-якої сучасної демократичної правової держави є системна підтримка розвитку громадянського суспільства та його інституційної спроможності. Становлення громадянського суспільства в Україні – питання, що стало предметом широкого обговорення серед громадськості, політиків, державних діячів, а також об'єктом комплексного дослідження ще у 90-х рр. минулого століття, що було викликано формуванням України як незалежної держави. У сучасних вітчизняних реаліях одним із важливих напрямів є розвиток нових форм взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади та органами місцевого самоврядування у цілому та в контексті забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб зокрема, вдосконалення наявних механізмів в окресленій сфері.

Теоретична значущість дослідження взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в контексті забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб полягає у розширенні доктринальних положень у цьому напрямі.

© В. Боняк, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5128-7994>
valentina.boniak@gmail.com

© О. Чепік-Трегубенко, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5499-5793>
olga-tregubenko@ukr.net

Прикладний характер тематики визначається можливістю вдосконалення національного законодавства, інституційного механізму захисту прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Громадянське суспільство та роль, особливості, види його інститутів, взаємодія останніх із органами публічної влади виступали об'єктом пізнання представників різних наукових шкіл та напрямів (філософії, політології, соціології, педагогіки, історії, державного управління, юриспруденції та ін.). Серед низки праць слід відзначити такі: Д. Білокопитов «Розвиток взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації» (2017) [1], Б. Бондаренко «Громадські об'єднання як інститут громадянського суспільства в Україні: теоретико-правовий аналіз» (2020) [2], І. Валюшко «Інститути громадянського суспільства у системі антикорупційної політики України» (2017) [3], А. Жуковська «Вплив інститутів громадянського суспільства на трансформаційні процеси в Республіці Болгарія» (2014) [4], Б. Заяць «Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування України: адміністративно-правовий вимір» (2021) [5], А. Костенко «Роль інститутів громадянського суспільства в контексті євроінтеграційних процесів України» (2020) [6], М. Месюк «Механізми регулювання взаємодії інститутів влади і громадянського суспільства: організаційно-правовий аспект» (2014) [7], Ю. Парубець «Адміністративно-правові засади взаємодії державних органів влади з інститутами громадянського суспільства у забезпеченні екологічних прав» (2013) [8], Л. Погоріла «Недержавні засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства (теоретико-правовий аспект)» (2015) [9], К. Постол «Правові механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави» (2016) [10], С. Соляр «Правове регулювання статусу та діяльності інститутів громадянського суспільства (теоретико-правове дослідження)» (2014) [11], О. Ступак «Теорія і практика формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства» (2021) [12] та ін. Констатуючи вагомий внесок вказаних та багатьох інших дослідників у вирішення проблематики взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади, у тому числі в аспекті забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, зауважимо, що окреслене питання потребує додаткового вивчення, враховуючи особливості режиму воєнного стану та нових реалій для Української держави та суспільства.

Метою статті є визначення особливостей взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у контексті захисту прав внутрішньо переміщених осіб та окреслення перспектив у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Вже майже десятиліття Україна входить до першого десятка країн світу в рейтингу за найбільшою кількістю внутрішньо переміщених осіб. Поява у нашій державі великої кількості переселенців стала потужним випробуванням для України, оскільки без підтримки громадськості неможливо органам державної влади самотужки подолати таку глобальну проблему й водночас належно підготувати соціальні служби та їхніх працівників для допомоги внутрішньо переміщеним особам [13, с. 8; 14]. Важливо зауважити, що станом на березень 2023 р. в Україні зареєстровано майже 5 млн внутрішньо переміщених осіб, а фактична кількість складає 7 млн. Водночас тимчасовий притулок за межами країни знайшли понад 5 млн українців [15]. Наведені цифри є безпосереднім свідченням, що органи публічної влади не мають жодної можливості самотійно, без участі громадянського суспільства осилити таку глобальну проблему, особливо в умовах активних бойових дій на окремих територіях держави. Отже, у цьому аспекті проблематика партнерства держави та суспільства постає у новому вимірі.

Порушення прав внутрішньо переміщених осіб відбувалися до моменту введення воєнного стану в Україні та після 24 лютого 2022 р. До сьогодні відбулася низка змін, після яких в одних випадках ситуація щодо забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб покращилася, в інших – залишається суттєва потреба у додаткових механізмах вирішення окремих питань. Як приклад можна навести проблеми у сфері забезпечення внутрішньо переміщених осіб безоплатною медичною допомогою; окремої уваги заслуговує вирішення житлового питання тощо.

Так, громадська організація «Правозахисна Група «СІЧ»» презентувала результати дослідження на тему «Дотримання прав окремих категорій внутрішньо переміщених осіб на безоплатну медичну допомогу». Його актуальність обумовлена наявністю системних проблем у сфері надання безоплатної медичної допомоги окремим категоріям внутрішньо

переміщених осіб, наслідком яких є соціальна відчуженість та відчуття дискримінації. Запропоновано такі рекомендації: активізація процесу імплементації міжнародного гуманітарного права; запровадження чітких та зрозумілих критеріїв оцінки якості медичних послуг, що надаються окремим категоріям внутрішньо переміщених осіб; налагодження конструктивної співпраці з громадськими організаціями внутрішньо переміщених осіб тощо [16]. Гарантування вказаних та інших прав внутрішньо переміщених осіб ускладняється не лише через недосконалість національного законодавства, прогалини в імплементації норм міжнародного гуманітарного права, а й через низку інших чинників, як-от: розробка справедливих механізмів на державному та місцевому рівнях, системна модернізація інституційної складової забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб, матеріально-фінансові ресурси та ін. Складність та неоднозначність подолання проблем у цій сфері вимагає більш активного залучення та співпраці держави з громадянським суспільством, ще більш актуально видається комунікація різних суб'єктів громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування, адже фактично першим, хто надає допомогу прибуваючим внутрішньо переміщеним особам, є місцева влада.

Взаємодія суспільства і держави передбачає не лише вирішення проблем, а й процес їх об'єднання, відхід від сприйняття держави як контролюючого органу, що встановлює обмеження для суспільства загалом та окремої людини зокрема [17, с. 285; 18]. Відсутність ефективної взаємодії між органами державної влади та суспільними інститутами є однією з ключових проблем державного управління. Від її успішного вирішення безпосередньо залежить подолання негативних владних явищ, таких як корупція, репрезентація інтересів окремих впливових груп, непрофесіоналізм представників влади тощо. Використання можливостей громадянського суспільства дає змогу підвищити ефективність управлінських рішень та розв'язувати суспільні проблеми [19; 20; 21]. Цілком логічне та об'єктивне посилення ролі держави як головного суб'єкта у безпековій та оборонній сферах в умовах воєнного стану все ж не є підставою для применшення ролі громадянського суспільства, потребує подальшого удосконалення законодавства у сфері діяльності громадських утворень тощо. Сьогодні в українському суспільстві потреба в дієвих інститутах громадянського суспільства тільки посилюється, зростає вимога до більш якісного партнерства їх із владою, щоб швидше досягати поставленої мети. Інститути громадянського суспільства можна справедливо позиціонувати як суб'єктів розвитку демократичної, правової, соціальної держави, а також гарантів реалізації принципу верховенства права та інших принципів права у державі.

З кінця ХХ ст. все більше країн прагнуть реалізувати такі принципи демократичного врядування, як відкритість влади, участь громадян у суспільно-політичних процесах, відповідальність органів влади перед народом, ефективність діяльності, узгодженість дій [22, с. 423]. Активне залучення інститутів громадянського суспільства до вирішення тих чи інших питань забезпечує розвиток та утвердження держави як правової та демократичної. Також як позитивну засаду слід констатувати те, що залучення громадян до вирішення місцевих питань та проблем державного рівня допомагає формувати відповідальне суспільство.

У сучасному світі неурядові організації відіграють не менш важливу роль у процесах вироблення політики держави, аніж безпосередньо органи публічної влади. Рисою урядів багатьох країн та державних організацій стає більш активна участь громадян, клієнтів, споживачів і населення. Ефективна взаємодія громадянського суспільства з державною владою дає можливість поступово зменшити державне втручання в економічне і соціокультурне життя громадян [23, с. 150; 24]. Взаємодія громадянського суспільства та держави ґрунтується на аргументованому розподілі компетенцій серед соціальних груп за наявних легальних каналів впливу на функціонування держави з метою уникнення монополізації влади [25]. На відміну від нинішнього періоду, коли інститути громадянського суспільства частіше намагаються будувати партнерство, в якому вони – на одному боці з державою, раніше взаємодія «громадськість – держава» відбувалася у форматі вимог до останньої. Нині, наприклад, представники бізнесу більш відкриті до партнерства. Головне – забезпечити транспарентність використання залучених фінансів [26].

Отже, активна комунікація органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в контексті забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб уможливіє

таке: оперативність виявлення недоліків у функціонуванні органів публічної влади щодо забезпечення прав та інтересів окреслених категорій осіб; удосконалення нормативно-правової бази; системне здійснення громадського контролю та моніторингу реалізації державної та місцевої політики у сфері забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб; розробку та впровадження алгоритму дій у різних проблемних ситуаціях, що сприятиме якомога швидшому вирішенню відповідних питань; інформатизацію громадськості та просвітництво щодо прав і можливостей різних категорій осіб, зокрема внутрішньо переміщених. Останній аспект потребує окремої уваги, адже донесення інформації до населення навіть в умовах інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій має власні алгоритми та специфіку. Тут важливим суб'єктом є засоби масової інформації.

Громадські організації часто нарікають, що ЗМІ вкрай рідко звертають увагу на їхню діяльність. Співпраця між ЗМІ та інститутами громадянського суспільства досить важлива. Однак громадські організації переважно намагаються вести комунікаційну роботу власними силами: роль інформаційних каналів виконують сторінки в популярних соцмережах. Проте майже завжди цього недостатньо, аби роботу організації побачило значно ширше коло суб'єктів. Як наслідок, немає відповідної реакції на запити громадських організацій, громада неактивна, ініціативи не знаходять очікуваної підтримки. Засоби медіа корисні громадським організаціям, але й громадські активісти можуть бути корисні ЗМІ. Так, можна залучати їх як експертів у різних питаннях до суспільних дискусій, звертатися до них за фаховими коментарями тощо. Почати слід зі створення в організації комунікаційної стратегії [27]. Таким чином, обов'язковою складовою забезпечення належних умов для розвитку громадської ініціативи, налагодження партнерської взаємодії між інститутами громадянського суспільства та органами державної влади й органами місцевого самоврядування є ефективна співпраця громадських організацій із мас-медіа. У цьому контексті доречною є розробка комунікаційної стратегії.

Висновки. Підводячи підсумки щодо сучасного стану взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в контексті забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, слід зазначити таке:

1. Сучасні держави не можуть повноцінно та комплексно розвиватися без участі інститутів громадянського суспільства, адже це виступає показником визнання народу джерелом влади не лише на декларативному рівні, а й у практичній площині. Громадянське суспільство є важливим суб'єктом у подоланні соціального безладу та хаосу. Довготривала відсутність напрацьованих алгоритмів партнерства суспільства та публічної влади зумовлюється соціальними, економічними, політичними, а також історичними особливостями розвитку Української держави;

2. Важливим завданням для підвищення ефективності функціонування інститутів громадянського суспільства є налагодження координації між ними та органами публічної влади. Швидкість та якість вирішення різновекторних проблем внутрішньо переміщених осіб на локальному рівні в умовах воєнного стану знаходиться у прямій пропорційній залежності від комунікації органів місцевого самоврядування з територіальною громадою та різними громадськими організаціями. Відсутність такої координації у забезпеченні прав внутрішньо переміщених осіб призводить до дублювання та, як наслідок, незбалансованості у допомозі відповідній категорії осіб. Окрім того, варто зосередити увагу на забезпеченні координації між різними громадськими організаціями на регіональному та міжрегіональному рівнях. Окремої уваги потребує питання взаємодії громадських організацій та засобів масової комунікації. Одним із ключових критеріїв ефективності як органів публічної влади, так і інститутів громадянського суспільства є інституціональна спроможність, що в умовах воєнного стану визначається вмінням швидко адаптуватися до чергових викликів. З метою підвищення ефективності роботи інститутів громадянського суспільства органи публічної влади мають допомагати впроваджувати у діяльність перших стратегічне планування, навички масштабуватися. У цьому контексті слід залучати міжнародні неурядові організації, що мають довготривалий досвід. Ефективно функціонуючі інститути громадянського суспільства мають важливе значення як в умовах війни, так і в умовах мирного часу;

3. Партнерство органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства в контексті забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб має будуватися таким чином: виконання сумісних завдань має бути виключно у межах

чинного законодавства та регламентованих форм і методів (до речі, такий підхід сприяє виявленню прогалин/колізій у відповідній сфері та внесенню пропозицій щодо удосконалення законодавства); взаємодія має відбуватися на засадах верховенства права та інших принципів права; комунікація передбачає залучення широкого кола суб'єктів з метою прийняття ефективних управлінських рішень, необхідним є створення координаційних органів, що є особливо важливим в умовах воєнного стану, адже сприятиме якості взаємодії; ефективність взаємодії визначається за допомогою таких компонентів: мета – завдання – результат; якомога кращий результат досягається за допомогою розробки стратегії та плановості дій; органи публічної влади та інститути громадянського суспільства під час взаємодії мають виступати рівноправними сторонами, проте з різними можливостями та засобами впливу на ті чи інші процеси.

Список використаних джерел

1. Білокопитов Д. В. Розвиток взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр-я : 25.00.02 / Нац. акад. держ. упр-я при Президентові України ; Харків. регіон. ін-т держ. упр-я. Харків, 2017. 20 с.
2. Бондаренко В. Ю. Громадські об'єднання як інститут громадянського суспільства в Україні: теоретико-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / НДІ Державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України. Харків, 2020. 20 с.
3. Валюшко І. В. Інститути громадянського суспільства у системі антикорупційної політики України : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 21.01.01 / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ, 2017. 20 с.
4. Жуковська А. О. Вплив інститутів громадянського суспільства на трансформаційні процеси в Республіці Болгарія : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2014. 196 с.
5. Заяць Б. Р. Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування України: адміністративно-правовий вимір : дис. ... д-ра філос. : 081 / Львівський держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2021. 210 с.
6. Костенко А. М. Роль інститутів громадянського суспільства в контексті євроінтеграційних процесів України : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2020. 33 с.
7. Месюк М. П. Механізми регулювання взаємодії інститутів влади і громадянського суспільства: організаційно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Нац. акад. держ. упр-я при Президентові України. Київ, 2014. 20 с.
8. Парубець Ю. Г. Адміністративно-правові засади взаємодії державних органів влади з інститутами громадянського суспільства у забезпеченні екологічних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Держ. НДІ МВС України. Київ, 2013. 21 с.
9. Погоріла Л. П. Недержавні засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства (теоретико-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 20 с.
10. Постол К. А. Правові механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 20 с.
11. Соляр С. П. Правове регулювання статусу та діяльності інститутів громадянського суспільства (теоретико-правове дослідження) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 20 с.
12. Ступак О. Ю. Теорія і практика формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Держ. ВНЗ «Донбас. держ. пед. ун-т». Слов'янськ, 2021. 40 с.
13. Наливайко Л. Р., Коршун А. А. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб: теорія та практика : монографія. Київ : Хай-Тек Прес, 2023. 192 с.
14. Nalyvaiko L., Chepik-Tregubenko O. Ensuring the electoral rights of internally displaced persons in local elections: problems of theory and practice. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 59–63.
15. Україна пододала кризовий поріг за кількістю ВПО: Верещук уточнила цифри. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/society/vereshchuk-utochnila-skillki-vpo-zareyestrovano-v-ukrajini-v-berezni-12167304.html>.
16. Дотримання прав окремих категорій внутрішньо переміщених осіб на безоплатну медичну допомогу. *Українська Гельсінська спілка з прав людини*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/publications/dotrymannia-prav-okremykh-katehoriy-vnutrishno-peremishchenykh-osib-na-bezoplatnu-medychnu-dopomohu/>.
17. Бліхар М. М., Крикавська І. В. Правова характеристика взаємодії органів судової влади та інститутів громадянського суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 70. С. 283–287.

18. Чепік-Трегубенко О. С. Удосконалення взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2(76). С. 120–126.
19. Месюк М. П. Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні у контексті євроінтеграційних процесів. *Державне управління*. 2018. С. 87–93. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/20.pdf.
20. Minakova Ye., Nalyvaiko I. Public participation in the mechanism of prevention and anti-corruption in Ukraine. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 7(51). P. 167–173.
21. Касяненко Є. В. Теоретико-правова характеристика трансформації статусу місцевих державних адміністрацій в умовах децентралізації влади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 6. С. 20–23.
22. Лізаковська С. В. Європейські стандарти взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2020. № 8. С. 422–444.
23. Гомоляко О. В. Концептуальне розуміння взаємодії громадянського суспільства і влади при формуванні публічної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 149–154.
24. Аксютіна А. В., Чвалюк А. М. Система суб'єктів, що здійснюють адміністративно-правове забезпечення населення культурними послугами. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2023. Т. 1. № 101. С. 185–195.
25. Гавкалова Н. Л., Грузд М. В. Взаємодія органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 10. С. 281–290.
26. Шейгус В. Громадянське суспільство: підсумки 2021 і тренди 2022 року. *ЗМІ для змін*. URL: <https://cs.detector.media/blogs/texts/184705/2022-01-04-gromadyanske-suspilstvo-pidsumky-2021-i-trendy-2022-roku/>.
27. Панченко Ю. Як громадській організації побудувати ефективну комунікацію зі ЗМІ. *Hive Mind*. URL: <https://ua.hive-mind.community/blog/412,yak-gromadskii-organizaciyi-pobuduvati-efektivnu-komunikaciyu-zi-zmi>.

References

1. Bilokopytov, D. V. (2017) Rozvytok vzaiemodii orhaniv publichnoi vlady z instytutamy hromadianskoho suspilstva v umovakh hlobalizatsii [Development of interaction between public authorities and institutions of civil society in the conditions of globalization] : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy ; Kharkiv. rehion. in-t derzh. upr-ya. Kharkiv. 20 p. [in Ukr.].
2. Bondarenko, V. Yu. (2020) Hromadski obiednannia yak instytut hromadianskoho suspilstva v Ukraini: teoretyko-pravovyi analiz [Public associations as an institution of civil society in Ukraine: theoretical and legal analysis] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / NDI Derzhavnoho budivnytstva ta mistsevoho samovriaduvannya NAPrN Ukrainy. Kharkiv. 20 p. [in Ukr.].
3. Valiushko, I. V. (2017) Instytuty hromadianskoho suspilstva u systemi antykoruptsiinoi polityky Ukrainy [Institutions of civil society in the system of anti-corruption policy of Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 21.01.01 / Nats. in-t strateh. doslidzh. Kyiv. 20 p. [in Ukr.].
4. Zhukovska, A. O. (2014) Vplyv instytutiv hromadianskoho suspilstva na transformatsiini protsesy v Respublitsi Bolhariia [The influence of civil society institutions on transformational processes in the Republic of Bulgaria] : dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.02 / Chernivets'kyi nats. un-t im. Yuriya Fed'kovycha. Chernivtsi. 196 p. [in Ukr.].
5. Zaiats, B. R. (2021) Rol instytutiv hromadianskoho suspilstva u protsesi zapobihannia koruptsii v orhanakh derzhavnoi vlady ta orhanakh mistsevoho samovriaduvannya Ukrainy: administratyvno-pravovyi vymir [The role of civil society institutions in the process of preventing corruption in state authorities and local self-government bodies of Ukraine: administrative and legal dimension] : dys. ... d-ra filos. : 081 / L'vivs'kyi derzh. un-t vnutr. sprav. Lviv. 210 p. [in Ukr.].
6. Kostenko, A. M. (2020) Rol instytutiv hromadianskoho suspilstva v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv Ukrainy [The role of civil society institutions in the context of the European integration processes of Ukraine] : avtoref. dys. ... d-ra polit. nauk : 23.00.02 / Chernivets'kyi nats. un-t im. Yuriya Fed'kovycha. Chernivtsi. 33 p. [in Ukr.].
7. Meshuk, M. P. (2014) Mekhanizmy rehuliuвання vzaiemodii instytutiv vlady i hromadianskoho suspilstva: orhanizatsiino-pravovyi aspekt [Mechanisms of regulation of interaction between government institutions and civil society: organizational and legal aspect] : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Nats. akad. derzh. upr-ya pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv. 20 p. [in Ukr.].
8. Parubets, Yu. H. (2013) Administratyvno-pravovi zasady vzaiemodii derzhavnykh orhaniv vlady z instytutamy hromadianskoho suspilstva u zabezpechenni ekolohichnykh prav [Administrative and legal principles of interaction of state authorities with institutions of civil society in ensuring environmental rights] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Derzh. NDI MVS Ukrainy. Kyiv. 21 p. [in Ukr.].
9. Pohorila, L. P. (2015) Nederzhavni zasoby masovoi informatsii yak instytut hromadianskoho suspilstva (teoretyko-pravovyi aspekt) [Non-state media as an institution of civil society (theoretical and legal aspect)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv. 20 p. [in Ukr.].
10. Postol, K. A. (2016) Pravovi mekhanizmy vzaiemodii instytutiv hromadianskoho suspilstva ta

derzhavy [Legal mechanisms of interaction between institutions of civil society and the state] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv. 20 p. [in Ukr.].

11. Soliar, S. P. (2014) Pravove rehuliuвання statusu ta diálnosti instytutiv hromadianskoho suspilstva (teoretyko-pravove doslidzhennia) [Legal regulation of the status and activity of civil society institutions (theoretical and legal research)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv. 20 p. [in Ukr.].

12. Stupak, O. Yu. (2021) Teoriia i praktyka formuvannia sotsialnoi aktyvnosti molodi v instytutakh hromadianskoho suspilstva [Theory and practice of formation of social activity of youth in institutions of civil society] : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.05 / Derzh. VNZ «Donbas. derzh. ped. un-t». Sloviansk. 40 p. [in Ukr.].

13. Nalyvaiko, L. R., Korshun, A. A. (2023) Pravovyi status vnutrishno peremishchenykh osib: teoriia ta praktyka [Legal status of internally displaced persons: theory and practice] : monohrafiia. Kyiv : Khay-Tek Pres, 192 p. [in Ukr.].

14. Nalyvayko, L., Chepik-Tregubenko, O. (2018) Ensuring the electoral rights of internally displaced persons in local elections: problems of theory and practice. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. № 2*, pp. 59–63.

15. Ukraina podolala kryzovyi porih za kilkistiu VPO: Vereshchuk utochnyla tsyfyry [Ukraine overcame the crisis threshold in terms of the number of IDPs: Vereshchuk clarified the figures]. *UNIAN*. URL: <https://www.unian.ua/society/vereshchuk-utochnila-skilki-vpo-zareyestrovano-v-ukrajini-v-berezni-12167304.html>. [in Ukr.].

16. Dotrymannia prav okremykh katehoriï vnutrishno peremishchenykh osib na bezoplatnu medychnu dopomohu [Respecting the rights of certain categories of internally displaced persons to free medical care]. *Ukrainska Helsinska spilka z prav liudyny*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/publications/dotrymannia-prav-okremykh-katehoriï-vnutrishno-peremishchenykh-osib-na-bezoplatnu-medychnu-dopomohu/>. [in Ukr.].

17. Blikhar, M. M., Krykavska, I. V. (2022) Pravova kharakterystyka vzaiemodii orhaniv sudovoi vlady ta instytutiv hromadianskoho suspilstva [Legal characteristics of interaction between judicial authorities and institutions of civil society]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia : Pravo*. Issue 70. pp. 283–287. [in Ukr.].

18. Chepik-Trehubenko, O. S. (2015) Udoskonalennia vzaiemodii orhaniv publichnoi vlady z instytutamy hromadianskoho suspilstva [Improving the interaction of public authorities with institutions of civil society]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. № 2 (76)*. pp. 120–126. [in Ukr.].

19. Mesiuk, M. P. (2018) Vzaiemodiia instytutiv vlady ta hromadianskoho suspilstva v Ukraini u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [Interaction of government institutions and civil society in Ukraine in the context of European integration processes]. *Derzhavne upravlinnia*. pp. 87–93. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/20.pdf. [in Ukr.].

20. Minakova, Ye., Nalyvaiko, I. (2022) Public participation in the mechanism of prevention and anti-corruption in Ukraine. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. № 7(51). pp. 167–173.

21. Kasianenko, Ye. V. (2017) Teoretyko-pravova kharakterystyka transformatsii statusu mistsevykh derzhavnykh administratsii v umovakh detsentralizatsii vlady [Theoretical and legal characteristics of the transformation of the status of local state administrations in conditions of decentralization of power]. *Porivnialno-analitychne pravo*. № 6, pp. 20–23. [in Ukr.].

22. Lizakovska, S. V. (2020) Yevropeiski standarty vzaiemodii orhaniv publichnoi vlady z instytutamy hromadianskoho suspilstva [European standards of interaction between public authorities and institutions of civil society]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*. № 8. pp. 422–444. [in Ukr.].

23. Homoliako, O. V. (2021) Kontseptualne rozuminnia vzaiemodii hromadianskoho suspilstva i vlady pry formuvanni publichnoi polityky [Conceptual understanding of the interaction of civil society and government in the formation of public policy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 1. pp. 149–154. [in Ukr.].

24. Aksiutina, A. V., Chvaliuk, A. M. (2023) Systema subiektiv, shcho zdiisniuut administratyvno-pravove zabezpechennia naselennia kulturnymy posluhamy [A system of entities providing administrative and legal provision of cultural services to the population]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. Vol. 1. № 101. pp. 185–195. [in Ukr.].

25. Havkalova, N. L., Hruzd, M. V. (2014) Vzaiemodiia orhaniv publichnoi vlady ta instytutiv hromadianskoho suspilstva [Interaction of public authorities and institutions of civil society]. *Aktualni problemy ekonomiky*. № 10. pp. 281–290. [in Ukr.].

26. Sheihus V. Hromadianske suspilstvo: pidsumky 2021 i trendy 2022 roku [Civil society: 2021 results and 2022 trends]. *ZMI dlia zmin*. URL: <https://cs.detector.media/blogs/texts/184705/2022-01-04-gromadyanske-suspilstvo-pidsumky-2021-i-trendy-2022-roku/>. [in Ukr.].

27. Panchenko Yu. Yak hromadskii orhanizatsii pobuduvaty efektyvnu komunikatsiiu zi ZMI [How a public organization can build effective communication with mass media]. *Hive Mind*. URL: <https://ua.hive-mind.community/blog/412,yak-gromadskii-organizaciyi-pobuduvati-efektivnu-komunikaciyu-zi-zmi>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Valentyna Boniak, Olha Chepik-Trehubenko. Interaction between public authority bodies

and civil society institutions in the context of ensuring the rights of internally displaced persons. The article reveals the peculiarities of interaction between public authorities and civil society institutions in the context of ensuring the rights of internally displaced persons. It is emphasized that modern states cannot fully and comprehensively develop without the participation of civil society institutions. Civil society is an important actor in overcoming social disorder. An important task for increasing the effectiveness of the functioning of civil society institutions is to establish coordination between them and public authorities. The lack of such coordination in ensuring the rights of internally displaced persons leads to duplication and, as a result, imbalance of assistance to the relevant category of persons. It was emphasized that the issue of interaction between public organizations and mass media requires special attention. In order to increase the effectiveness of the work of civil society institutions, public authorities should help introduce strategic planning and scaling skills into the activities of the former. It was emphasized that it is worth focusing attention on ensuring coordination between various public organizations at the regional and interregional levels.

Institutions of civil society can be rightly positioned as subjects of the development of a democratic, legal, social state, as well as guarantors of the implementation of the principle of the rule of law and other principles of law in the state. It was determined that the partnership of public authorities and institutions of civil society in the context of ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons will contribute, in particular, to the efficiency of identifying shortcomings in the functioning of public authorities in the field of ensuring the rights and interests of defined categories of persons; improvement of the legal framework; systematic implementation of public control and monitoring of the implementation of state and local policies in the field of ensuring the rights of internally displaced persons, etc.

Keywords: *rights and freedoms, internally displaced persons, institutional mechanism, state authorities, local self-government bodies, principles of law, guarantees, martial law.*

УДК 342.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-21-28

Євген КУРІННИЙ[©]

доктор юридичних наук, професор
(Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна)

ПРО КОМПЛЕКСНІСТЬ РЕФОРМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Стаття присвячена актуальній проблемі – особливостям характеристики комплексності реформи правоохоронних органів України. Розглянуто питання детермінантності системних трансформацій в нашій державі, зокрема змін у вітчизняній правоохоронній системі. За результатами аналізу положень затвердженого Указом Президента від 11 травня 2023 року № 273/2023 “Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки” визначено окремі його вади, що підлягають подальшому усуненню. Здійснено загальну характеристику трьох рівнів комплексності зазначеної вище трансформації та обґрунтовано необхідність їх впровадження під час реалізації згаданого вище плану.

Ключові слова: *системні реформи, план, правоохоронні органи, суди, комплексність, кримінальна юстиція, державний апарат.*

Постановка проблеми. Сутність суспільного призначення правоохоронних органів визначено у їхній назві і полягає в охороні відносин, що забезпечуються правовим регулюванням, і не просто звичайним регулюванням, а таким, яке з огляду на важливість зазначених відносин для суспільства має обов’язкове та чітко визначене правове забезпечення у вигляді охоронних норм права (насамперед кримінального та адміністративного спрямування). Тому обсяг відносин, які можуть підпадати під державний правовий захист, не збігається із загальним колом правовідносин, а перелік органів, на які покладається відповідна функція, є обмеженим об’єктами і видами цієї охорони.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році перед нашою країною постала

© С. Курінний, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3069-3405>

anastasiaeland@gmail.com